

Инка Мърквичкова-Делева и нейните български пътища

Спомен за един голям чешки творец, потомствено свързан с България

В два последователни дни – на 8 и 9 септември т. г. – отпътувах за Отвъдното две големи, истински дами, които познавах. Английската кралица Елизабет II бегло, при среща само за кратко време, а с Инка Делева десетки години сме работили заедно по проекти, свързани с българската култура. И двете дами не бяха българки, и с двете си говорихме основно за България... В живота има моменти и ситуации, които осмисляме и преценяваме по същество чак след години. Включително и недоразумения от всякакъв характер. Понякога помага и едно просто стечение на обстоятелствата. Човек, който е непрекъснато на път с концерти, има понякога и рядката щастлива възможност да се види с истинския културен елит на големия свят и твърде много неща се избистрят и уточняват...

Английската кралица я изпрати целият свят, нашата Инка само най-близките хора. Приживе беше дори поръчала на кого да не се съобщава за нейното, вече постоянно, отсъствие и имаше пълното право за такова решение. Особено след 2021 година...

С Инка ни запозна в Българското посолство през деветдесетте години на ХХ в. проф. Боян Ничев – посланик на България тук. Тогава тя беше в разцвет на силите си като творец, да не говорим за обаянието, което излъчваше и витаеше около тази жена.

Беше човек целунат от музите – художник, поет, пишеше и проза, и дори остри епиграми в рими. Имаше невероятно чувство за мярка до къде и какво точно може да си позволи да види бял свят от нейното творчество. Може би това са качества наследствени – не всичко се поддава на възпитание, генът си е ген, казват умните българи! Когато си наследник и приемник на Иван (Ян Вацлав) Мърквичка най-вероятно и пътят ти е ясно предопределен от Съдбата. Тук едва ли може да има случайности.

Инка е родена в семейство на интелектуалци на 17 януари 1948 год. в Прага. Баща ѝ, племенник на големия Мърквичка, е бил по професия журналист, а преди това чешки легионер, майка ѝ е била художник. Дъщерята Инка рисува от съвсем мъничка, естествено по-късно завършва специалност „Живопис“ в художествената

Мърквичка в БКИ, гр. Прага: Силвия Георгиева и Инка Мърквичкова-Делева

гимназия в Прага, след това посещава лекциите на проф. Войтех Титтелбах в Пражката художествена академия. Благодарение на роднинската си връзка с още едно голямо име в изкуството на Чехия и Франция – проф. Антонин Марек Махоурек – Инка има възможността да специализира при него в Париж. Винаги е повтаряла, че времето, прекарано в Париж, е било най-щастливото ѝ попадение по пътя на изкуството. Малко хора знаеха, че говореше отличен френски език и понякога, когато е било нужно да си кажем нещо спешно, важно или злободневно в обкръжението на хора, минавахме тихичко на френски. А понякога нямаше и нужда от думи. Когато работехме за-

едно – бяхме на една вълна. Инка беше човек не само интелигентен, но и много добронамерен и благ, нещо, което в сферата на изкуството не е много често явление. Беше способна да нарисува за всекиго специално картинка или карикатура дори тогава, когато имаме разногласие. Опитваше се да не забелязва раздорите и често умишлено създаваше конфронтации, и имаше отличен отговор в подобни ситуации: „Моят съпруг почина от инфаркт точно след една разправа в българския клуб, аз няма да го последвам по този начин“.

Нямах честта да познавам българския съпруг на Инка – елитния оператор от чешката филмова студия „Баррандов“ Петър Делев (22.12.1921–

17.05.1980) – роден софиянец, абсолютен на Пражката филмова академия, но в архива на сдружението „Св. св. Кирил и Методий“ има доста интересни четива за него.

През 1981 год., веднага на следващата година след смъртта на П. Делев, Инка рисува и подарява на страната на съпруга си 13 платна с обединяваща тематика – 1300 години България. Поканена е на ЕКСПО'81 в Пловдив и картините остават завинаги там, в нашата страна. Безвъзмездно, като дарение! В София, Пловдив, Велико Търново, Ямбол, Плевен... Още тогава, по изчисление от 1981 год., са оценени на 315 600 крони.

Десетки са изложбите, които Инка Делева е представила – в Чехия, Словакия, България, Германия, Франция, Унгария, Холандия и много други държави. Нейни платна са откупени и за САЩ, Саудитска Арабия, Англия...

Още в гимназията Инка започва да сътрудничи като илюстратор на чешкото списание „Internationale Hunde Review“, излизало в Прага на 5 световни езика, разпространявано по цял свят. Работила е като художник и илюстратор на над повече от 400 книги за издателствата „Albatros“, „Magnet“, „Comenium“, „Artia“, „Artcentrum“ и др. Не случайно е била позната като Голямата дама на чешката илюстрация!

Рисува анатомични атласи за медици, природа и фауна за студенти и ученици, екзотични животни от Африка, илюстрира поезия и пътеписи, романи и още и още четива от всякакво естество и характер. Беше ренесансов тип човек – с изключителна издръжливост и трудоспособност, и с още по-невероятна фантазия. Разбираше от всичко, което е нарисувала, а преди това се е информирала много обстойно и подробно, безкрайно много обичаше музиката. Имаше и много приятели сред елита на чешката културна сцена – Павел Щедри, който създаде логото на Občanské fórum през 1989 год., солистът-балетист на Народния театър Властимил Харапес, режисьорът Зденек Трошка, Густав Оплустил от Чешката телевизия, около нея винаги имаше куп интересни личности и теми за разговор. Често злободневни, а още по-често с българска тематика.

Беше човек с доста развито социално чувство и емпатия, въпреки, че като цяло беше в дясното, а не в ляво-

Инка Делевова и Зденек Трошка

Инка Делевова и Павел Щедри

ДЪРЖАВНО-ОБЩЕСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЯ
* ФОНД 13 ВЕКА БЪЛГАРИЯ *

ФОНД 13 ВЕКА
БЪЛГАРИЯ
ВКЛОН 29.23.20
от 2.07.2022 г.

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ДАРЕНИЕ

41109 *

Дарителя:	ИНКА ДЕЛЕВА МЪРКЪЧКА
Адрес:	Чехословакия, гр. Прага
Вид на дарението:	парче (сума)
Номер и дата на вносна документ Българска крона:	АКЗ за придобивне № 11 / декември 1986
Предметът (слова от):	Две картини – живопис „Петрарх Евтински“ „Иван Асен II“
Вид на използване на дарението:	Дар на град Велико Търново по случай 800-годишнината от възстането на Асеновци.
Вид на възможност за прехвърляне на дарението:	Прехвърляне на дарението: ☒ Прехвърляне на дарението: ☐
Препоръчително за дарение:	Име на дарителя: <i>Inka Doleva</i>

Едно от многобройните свидетелства за дарение

то политическо пространство! Не се е страхувала да пита в Българското посолство какво е станало с бившия посланик Живко Попов, защо е бил върнат принудително в България, хвърлен в затвор и съден по процес, предизвикан от Тодор Живков. По сведения на българи, които през 80-те години на ХХ в. са живеели в тогавашна Чехословакия, Инка е била единствената, която си е позволила неведнъж да пита за това! Лично е отивала в Българското посолство в Прага! Не по телефон и не зад гърба на някого. Самата тя за тази история никога не обели една дума!

Когато работехме по премиерното издание на поезията на нейния праичко в Чехия, не пестеше време и сили, за да направи най-красивите графики и рисунки, въпреки, че знаеше, че нямаме средства за хонорар, а само за разходи по материалите. Тази чехкиня работеше за българските каузи безвъзмездно. Илюстрира и книгите на Йордан Балуров, и готварската смехория „Od malíře na talíře“, която също подготвахме и писахме заедно.

Почти не се знае, че Инка бе приета и в Съюза на чешките писатели, не само на художниците, тя не вдигаше шум около това, както обикновено, и не се хвалеше с нищо.

Беше сладкодумен човек, умееше да ентузиазира хората около себе си, дори малките деца на лекциите по рисуване, които е водила, буквално се лепяха по нея като оси на мед. Това беше една невероятна картинка!

Тъжно е, когато си заминават хора, които имат още много енергия и планове в земния си живот, още по-тъжно е, когато си замине един, не само наследник, но и стожер и носител на много голяма култура. Култура на европейско ниво!

Толкова много подобни личности човек не среща по пътя си. Така и ще посрещнем на 17 януари 2023 год. нейния 75-ти рожден ден – без нея, само със спомените и изкуството, което е оставила след себе си тук, сред нас в Прага и Чехия, в България, и сред толкова много хора по света.

След този неин, изпълнен с красота живот, преминал между две държави, две култури и повече от две изкуства... и тук нишката просто се скъсва, остава само паметта...

Светъл път, Инко,
ти самата беше светъл човек! ♦